

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

Ahi Evran University (Turkey)

TESOL – Ukraine

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В МОВІ І КУЛЬТУРІ

Збірник наукових праць

Київ 2019

УДК 821.09(100)(082)
НЗ5

Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. - К.:Талком, 2019. - 318 с.

ISBN 978-617-7685-68-4

Збірник містить тексти доповідей XII Міжнародної конференції з питань національної ідентичності в мові і культурі, що відбулася 22-23 травня 2019 року на кафедрі іноземних мов і прикладної лінгвістики факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна).

УДК 821.09(100)(082)

Головний редактор:

А.Г. Гудманян, доктор філологічних наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

Редакційна колегія:

Е. Акіллі, доктор філософії (Історія), академік

Агі Євран університет, Киршехір (Туреччина)

О. В. Артюшкіна, кандидат наук з лінгвістики, доцент
(Університет Жан Мулен Ліон 3, Франція)

Н. О. Висоцька, доктор філологічних наук, професор
(Київський національний лінгвістичний університет, Україна)

Р. І. Дудок, доктор філологічних наук, професор
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

Ю. Л. Мосенкіс, доктор філологічних наук, професор,
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Україна)

А. І. Раду, кандидат філологічних наук, доцент
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

А. В. Чеснокова, професор
(Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна)

О. Г. Шостак, кандидат філологічних наук, доцент
(Національний авіаційний університет, Україна)

С. М. Ягодзінський, доктор філософських наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету (протокол № 3 від 15 травня 2019 р.)*

ISBN 978-617-7685-68-4

© Колектив авторів, 2019

© Національний авіаційний університет, 2019

КУЛ

ПОЕТИКА
ЛІНГВІСТ

Введення

1. *Поетика
тексті*

У своїй по
тілі літератури
іноземної, чу
репрезентацію
репліками, що
наприклад, у
Андрухович чи
пов'язані з лі
подаються в с
фонетичного
відторження
образом агрес

1.1. *Від піс*

Але як
тракуватися
політико-істо
образ росій
лінгвокульту
тенденції ре
радянський
позитивним,
насамперед,

1. Снуе

А.О. Галич
доктор філологічних наук, доцент
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ

ОСОБЛИВОСТІ ПОРТРЕТУВАННЯ В РОМАНІ ДЕНА БРАУНА «ВТРАЧЕНИЙ СИМВОЛ»

Художня література є одним із провідних джерел збереження та передачі пам'яті людства. Майже тисячолітня історія англосовітної літератури переконливо засвідчує неперервність її розвитку, потребу активного й різнобічного вивчення. Проте в студіях над цією літературою все ще залишається чимало невирішених проблем, розв'язання яких чекають на літературознавців. Однією з таких малодосліджених проблем є вивчення її композиційних можливостей, зокрема специфіки такого її складника, як портретування, адже портрет є також суттєвим компонентом художнього тексту, виявом тілесності героя.

Роман новітнього американського письменника Дена Брауна «Втрачений символ» – це третя книжка, героєм якої є професор Гарвардського університету Роберт Ленгдон. Він мав прочитати лекцію в Національній залі статуй Капітолія, але йому це не вдалося зробити. Почувши крики, він бачить відрізану руку на постаменті з дерева. Як фахівець, він розуміє, що вона символізує «Руку Містерій», а перстень на пальці свідчить, що рука належала його наставнику і другу Пітеру Соломону. Ризикуючи життям Ленгдон прагне розшифрувати загадкову символіку масонів і врятувати життя свого друга.

Роман «Втрачений символ» порушує одвічну тему батьків і дітей, але замасковану в масонську символіку. Головними героями

твору є, крім професора Ленгдона, Пітер Соломон і його син Закарі, який у романі постає в образі Андроса, а згодом – Валаха.

Портрет батька у романі майже відсутній. На початку роману він постає в образі масонського Майстра: «Національний кумир, улюбленець народу, міцний, бадьорий і несказанно багатий. У колись темному волоссі сріблилась сідина, а весь вигляд Майстра виражав силу і живий розум» [1, с. 8].

Вдруге в романі представлена відрубана кисть руки Пітера Соломона, яку «насадили на кілок з пласкою дерев'яною основою. ... На кінчиках пальців крихітні татуювання. ... Знайомий перстень на безіменному пальці. ... Ампутована кисть Пітера Соломона» [1, с. 49].

Розгорнутий портрет же його сина Закарі представлений достатньо повно. Він відображає бажання сина помститися своєму батькові за те, що той, маючи можливість не врятував його від в'язниці.

Через багато років невпізнаний син з рук батька отримує посвяту в масони. Його портрет, на відміну від більшості портретів в романах Дена Брауна, є на початку роману ескізним, що передає лише окремі штрихи особистості: «Пошукач видихнув і подумки посміхнувся нічого не підозріваючий сіроокий людині, яка щойно з дурості прийняла його до таємних лав свого братства» [1, с. 10]. Це був Закарі і його батько Пітер.

Портретна еволюція постаті Закарі-Андроса-Валаха відтворює жахливий план сина, дізнатися від батька сутність найпотемнішого символу масонства, що нібито дозволяв людині здобути божественну сутність. Спочатку, ми бачимо портрет Закарі, який готується стати надлюдиною: «Велике тіло було гладенько поголене. Спочатку Малах подивився на свої ступні, татуйовані лускою і кігтями яструба, потім перевів погляд на мускулясті ноги, розписані у вигляді різних колон – ліва зі спіральними борознами, права з вертикальними. ... Пах і живіт утворювали різну арку, а на могутніх грудях розправив крила двоглавий фенікс... очі птаха припадали точно на соски. Плечі, шию, лице і бриту голову Малаха покривало химерне мереживо символів і окультних знаків» [1, с. 17]. Ден Браун робить особливий акцент на татуюванні героя, яке передає таємничі масонські символи і окультні знаки.

Коли в Закарі виникла потреба, він міг бути елегантним і вишуканим: «... На порозі виник елегантний чоловік. Він був красивий, незвично високим і достатньо молодим – по голосу Кетрін вирішила, що він старший. Тим не менше доктор виглядав вишукано і відрізнявся лоском, який звичайно властивий чоловікам у віці, – бездоганний костюм з краваткою, ідеально вкладене світле волосся» [1, с. 105]. Сестра Пітера Соломона Кетрін не одразу зрозуміла, що елегантна людина і голений на голо звір – це одна й та ж особа: «Голий до поясу, голений наголо звір летів по паркові. Його шкіра була суцільно покрита татуйованими символами, словами і лускою. У світлі фар він заревів і витягнув перед собою руки, ніби мешканець печер, що вперше побачив сонце» [1, с. 211].

Готуючись до таких змін, Закарі приймав стероїди, накачував мускулатуру, водночас накладав на тіло одному йому відому символіку татуювань: «Густе світле волосся і рівна засмага зникли, а замість них була брита наголо голова і дивовижна мішанина татуювань під розмазаним тональним кремом» [1, с. 233]. Ніхто не міг упізнати в ньому фізично слабосилого колись Закарі: «У фізичному розвитку Закарі відставав від своїх однолітків, був крихким і нескладним, вередливим і озлобленим підлітком» [1, с. 224].

Уже при першій спробі вбити батька понад десять років тому, ніхто в родині не зміг впізнати в мускулястому здоровані крихкого і нескладного Закарі: «... У зимовий сад увійшов мускулястий здоровань в чорній лижній масці, що закривала обличчя, тільки очі блимали тваринною люттю» [1, с. 226]; «... Очі у нього горіли, як у скаженого звіра» [1, с. 226].

Готуючись здобути утаємничені знання масонів, Закарі часто милувався своїм тілом, татуювання на якому наближали його до мети: «Пройшовши до протилежного кінця спальні, він витягнув з нижньої шухляди довгу полосу білого шовку. Звичним рухом обернув її навколо стегон і між ніг, він спустився на нижній поверх» [1, с. 292 – 293].

Готуючись до останнього моменту у своєму житті, Закарі виглядав для інших людей досить дивно: «Оголений (якщо не враховувати дивної пов'язки на стегнах) чоловік, очевидно, весь цей час переховувався в передпокої. Мускулясте тіло з ніг до голови суцільним візерунком покривали незрозумілі татуювання» [1, с. 388].

Для тих, хто бачив його зблизька, він виглядав жахливо: «Без тонального крему його фізіономія являла зблизька жахливу картину» [1, с. 388].

Професор Ленгдон, захоплений у полон Закарі, бачив у татуюваннях окультні символи, які використовувалися в чорній магії: «Розпластаний на паркеті професор уперся поглядом у двоглавого фенікса на татуйованих грудях. Шию, обличчя і вибриту голову гіганта покривала строката мозаїка із хитромудрих малюнків – Ленгдон розпізнав у них окультні символи, що використовуються в ритуалах чорної магії» [1, с. 392]. Навіть батько, Пітер Соломон, у найтрагічніший момент свого життя, не впізнав свого сина, якого він вважав мертвим: «Від білої пов'язки на стегнах, що закривала чересла рівно посередині мускулистої спини тягнулася вгору вишукана гвинтова драбина. Щаблі точно відповідали розміщенню хребців. ... Татуйований відкинув бриту голову назад, явивши погляду Соломона порожнє коло на самій маківці. Навколо неї кільцем обвивався намальований змії, що заковтував власний хвіст» [1, с. 477].

Останній портрет Закарі передано очима професора Ленгдона: «У сутінках стояла людина з пов'язкою на очах. Одягнена як середньовічний еретик, котрого ведуть на шибеницю, – петля на шії, ліва холоша зачочена до коліна, правий рукав до ліктя, сорочка на грудях розстебнута. ... Ленгдон одразу впізнав високого мускулистого чоловіка в білявому парикі і з темною засмагою, хоча всі татуювання надійно ховалися під бронзовим тональним кремом. Стоячи перед дзеркалом, кандидат у масони знімав своє відображення на повний зріст на камеру, сховану в перуці» [1, с. 480].

Таким чином, ми бачимо, як автор у діалектичному розвитку відтворює розгорнутий портрет одного з головних героїв, що задумав завдяки доступу до утрачених символів американських масонів, здобути надлюдські можливості й стати в рівень з Богом.

Окремо слід зазначити, що Ден Браун у цьому романі використовує також оніричний портрет професора Ленгдона: «Крізь плексигласове віконце повз неї в простір невидячим поглядом дивилися мертві очі Ленгдона. На обличчі застигли біль і жаль. Із позбавлених життя губ вирвалися останні бульбашки повітря, а потім, ніби відпустивши душу на волю, тіло професора почало

повільно занурюватися на дно “саркофагу” і зникло в темряві» [1, с. 420]. У цьому відображенні зовнішності, автор головною деталлю робить мертві очі і страждання на обличчя. Насправді некропортрет професора Ленгдона виявився квазінекропортретом; герой, перебуваючи на грані життя і смерті, залишився живим.

Отже, в романі «Втрачений символ», Ден Браун широко використовує можливості портретної характеристики героїв. Його портрети найчастіше є короткими, або повними. Розгорнутий портрет має лише один із головних героїв Закарі Соломон, який, у своєму божевільному прагненні наблизитися до Бога, проходить кілька стадій: від художого, слабосильного підлітка – до татуйованого масонською символікою злобного велетня, що, заради проникнення в глибини масонських таємниць, ладен убити власного батька.

Література

1. Браун Дэн. Утраченный символ: роман / пер. с англ. Е. Романова, М. Десятова. М.: Издательство АСТ, 2018. 572 с.